

Beszámoló Bulányi György vasmiséjéről

„Nem volna más vallás...”

Bulányi György vasmisés szentbeszéde

Kedves Testvéreim, Testvéreim életem egyetlen tartós szerelmében – a Názáreti Jézusban!

Egész úton hazafelé azon gondolkodám – írta jó másfél százada Sándor, magam meg már több mint egy hónapja azon gondolkodom, hogy mit is fogok január 5-én délelőtt itt mondani Nektek. Valami olyasmit szerettem volna erre a napra készíteni, amit még sohasem hallottatok tőlem. Hetek óta gyűlik is már egy jó Napló-füzetnyi anyagom; s az egész – mind elvetett kísérlet. Egyik testvérünkkel el is olvastattam második számú kísérletemet. Elolvasta, s csak ennyit mondott: *Mindezt hallottam már Tőled*. Hát hogyan ne hallotta volna, ha olvashatott már vagy negyven kötet írást, melyek mindegyike tőlem származik. De mégis megerősített a válasza abban, hogy valami olyasmit kell ma itt mondanom, amit korábban még nem hallottatok tőlem. Hát ez aligha fog sikerülni. Aki 90. éve küszöbét tapossa, jó, ha még fel tudja olvasni a régit. Eszitek, nem eszitek... Mit is várhatnátok tőlem? Hát ennyit bevezetésül.

Az evangéliumi szakasz, melyet felolvastam az Úr megjelenésének mai ünnepén, az sem új. Régi. Szent Pál és Izajás szövege még régiebb. Nem is olyan biztos, hogy újjal kell kísérleteznem. A liturgia sem hoz újat. Olykor még visszakanyarítják azt is a régiebb változatra. Én is azt teszem mostani beszédemben, és idézek a messzi múltból valamit. A Nyitra városát körülvevő magyar falvak sűrűjében, a Zoborvidéken talált száz éve Kodály Zoltán egy népdalt. Ki tudja, hányadik nagyanyjától jutott el ez a népdal az énekesig, majd Kodály fonográfjáiig. A középkorban, István király idejében dalolták volt először? Mert hát kellett egy első dalolónak is lennie, akinek a lelkében megfogant a dal! Nem kezdődhetett a második dalolóval! Annak ellenére, hogy akkoriban görög-latin szóval még talán epifániának mondhatták a mai ünnepet,

csak megtudunk a dalból mégis valamit. Azt, hogy a Zobor-vidékiek, illetőleg azoknak az ősei meg az első daloló úgy gondolták, hogy *aki megjelenik, az jelenti magát*. S az egyházi év során nemcsak jelenti magát, hanem *jelentgeti is*, mert többször is teszi. Még pedig összesen háromszor. Íme: *Jelenti magát Jézus háromszor esztendőben, Jézus magát úgy jelentgeti már. Először jelenti nagy Karácsony napján. Jézus magát úgy jelentgeti már. Másodszor jelenti hangoz Húsvét napján. Jézus magát úgy jelentgeti már. Harmadszor jelenti piros Pünkösöd napján. Jézus magát úgy jelentgeti már...*

Mit jelentget? Valami nagyon régit. Karácsonykor is, Húsvétkor is, Pünkösödkor is. És mindig ugyanazt, mert Jézus nem volt kíváncsi arra, amit korának írástudói mondtak neki és mindenkinék. Jézus is olvasta az Írásokat, amiket azok tudói tanulmányoztak, de nem azokból szedte tanítását. Hanem honnan? Jézus az emberi lélek archaikus mélyébe, annak kincseibe nézett bele. Ott találta ezeket a kincseket az emberi lélek mélyén. Abban, amit magyarul lelkiismeretnek, görögül-latinul meg az európai nyelveken a dolgok *együttlátásának* neveznek. Ez volt a végső eligazítója. Nem azért illik elfogadnunk Jézus tanítását, mert ő mondja – ahogyan a tekintélyelvűek, a mindenféle írástudók akarnák. Hanem mért? Halljátok erről Jézus válaszát: *Ha valaki az Emberfia ellen szól, annak megbocsáttatik, de aki a Szentlélek ellen szól, annak nem bocsátanak meg sem ebben a világban, sem az eljövendőben* (Mt 12,32). Jézus Szentléleknek nevezi archaikus kincseink forrását, a lelkiismeretet. Amiből merítette Jézus mindazt, amit elmondott nekünk.

Az elmúlt hetekben megszólít tartományfőnökünk: „Gyurka bácsi, volna kedved házunk mai esti miséjén főcelebránsnak lenni?” Ez annyit jelentett, hogy én mondhatom a szó-kásos ötperces prédikációt is. Rááll-

tam. Nem tudom már, hogy mit prédikáltam, de utána vacsorázni mentünk, és a prédikációm hatására Pepe, az egyik kispapunk, a vacsora alatt megkérdezi tőlem: „Gyurka bácsi, ha Jézus ma élne, mit csinálna?” Lenyelem a falatot, közben gondolkodom, s utána mondom: Hát megnősülne, lenne tíz gyereke, birkát tenyésztene, azok tejével táplálná, gyapjával ruházná őket. S nem fizetne számlákat, áfát sem. Birkasajtért, báránybőrért csereskereskedelemmel szerezne be azt, amit maga nem termel meg. Tanítványait pedig erre a gazdasági alapra épített közösségbe hívná, s a Tizenkettőnek fejés, birkatej oltása, sajtkészítés, nyírás, berbécseles közben mondaná el az üzenetet, amelyet lelke mélyén ma találna. A kézrátévős gyógyításnak ugyanis mára már alighanem lejárt. Van klinika, van természetgyógyászat, és sárkésztésével ma már sarlatánnak minősülne Jézus. Nem is valószínű, hogy kedve volna kilenc évig tanulni, hogy szakorvosi diplomát szerezzen. A birkafejést hamarabb lehet megtanulni. Kivonulna Jézus, most nem a názáreti faüzemből, de mindabból, ami nem adna időt neki arra, hogy tanulmányozhassa forrását, az emberi lélek mélyét.

Pepe elfogadta a válaszom? Nem tudom, mert nem mondott rá semmit. A tartományfőnök sem, aki pedig ott ült mellettünk. Hagyták, hadd mondjam a szövegem, ami csillagfény messzeségben van attól, amit Pepe s a tartományfőnök csinál, meg attól is, amire engem neveltek, amikor ebben az épületben 80 éve piarista diák lettem, 72 éve beöltöztettek Vácon piaristának, meg 65 éve pappá szenteltettek. Ez egy ilyen rend. Nem mondják, hogy igazat beszélek, azt sem, hogy ostobát. Bízunk bennem, hogy azt mondom-teszem, amit a lelke mélyén találok. Pepe is meg a tartományfőnök is azt mondják és teszik, amit meg ők találnak ott.

Most, 65 éve, az első misém után ott volt a primíciás ebéden a mátyás-

földi szülői házban az akkori tartományfőnök, akit magunk között nagyapának neveztünk, mert nagyon öregnek láttuk, túl volt már a hatvanadik évén. Ő mondta az ebéd során a köszöntőt. Egy mondatára emlékezem még. Ezt mondta: *Nem tudjuk, hogy nem lesz-e szűk számára Macedónia.* Mármost számomra. Akkor illendően hallgattam, s csak most válaszolok a több mint félszázada már odaát levő Zimányi Gyulának, hogy szűk lett az bizony..., de azért még mindig beleférek valahogy, magam sem tudom, hogy miként.

Mért férek bele? Mert tudjuk mi, piaristák mindannyian, hogy a lelket nem szabad megerőszkolni. Az ember lelke a végső instancia. Ennek kell eligazítania mindnyájunkat. Erre hivatkozott Jézus is, és ezt számon ellenfelein is: *Amikor láttjátok, hogy felhő támad nyugatról, mindjárt azt mondjátok, hogy eső jön, és úgy lesz. Amikor meg déli szél fúj, azt mondjátok, hogy hőség jön, és úgy lesz. Képmutatók, a föld és az ég jelenségeit fel tudjátok ismerni, ezt az időt pedig miért nem tudjátok megítélni? Miért nem ítéletek meg magatoktól, hogy mi a caddik, mi a dikaion, azaz mi az istennektetsző, mi az Isten akarata?* (Lk 12,54-57). Testvéreim, ami Jézusnak rendelkezésre állott, számunkra is hozzáférhető. Az ember annak következtében ember, hogy tudja, mit kíván tőle az Isten. Olyan halálbiztosan tudja, mint a katicabogár is tudja, amit neki tudnia kell. Azt, hogy repülnie kell. Mi sem azért tudjuk, mert megtanították nekünk az ötezer vallás valamelyikének a kinyilatkoztatásából. Annak következtében tudjuk, hogy van anyánk meg apánk. S nincs apa vagy anya, aki lelkére venné, hogy magzatának át ne adjon valamit. Ezt: „Kislányom, kisfiam, tudod, hogy jókislánynak, jókisfiúnak kell lenned. Tudod, hogy nem teheted a másíknak azt, amit nem akarsz, hogy neked tegyék.” A szülők is átvették ezt gyermekorukban a szüleiktől, a mi nagyszüleinktől, a szülők pedig átadták nekünk. S ennek az emberléttel együtt adott ismeretnek a következtében tudunk mindannyian halálbiztosan ítéletet mondani a szívünkben arról, hogy mi tetszik az Istennek, hogy mi az ő akarata. Csak aki képmutató, csak az nem tudja megítélni, hogy Jézus igazat beszél-e. Aki pedig nem mutat képet, hanem azt mondja, amit a szíve mélyén érez és hall, az képes helyesen ítélni. Képes és tud is, ha befelé figyel.

Macedóniával kapcsolatban eszembe jutott valami. Ruiz volt a neve a piaristák egyetemes főnökének akkor,

amikor Lékai körbejárta Rómában bíboros társait, hogy elmagyarázza nekik, hogy mekkora nagy eretnek is volnék én. Nekem megírta Ruiz, hogy ne képzeljem, hogy a Vatikán egy bíborossal szemben nekem fog majd igazat adni. Weigand Józsi, korombeli paptársam is elmondta nekem, hogy római levéltári kutatásai során nem talált példát rá, hogy a Vatikán igazat adott volna egy papjának, ha az szembekerült püspökével. Mindez azonban nem akadályozta meg Ruiz generálist, hogy Casarolinak, a Vatikán második emberének megírja, hogy miféle embernek is gondol ő engem. El akarom kerülni most a dicsekedést. Majd a hálás utókor levéltári kutatása kibogarássza levélét, s ez példája lehet annak, hogy mindenkinek módjában van, még ha generális is, azt mondani, amit gondol, amit a szíve mélyén talál.

Megy-e előbbre majdan fajzatom? – kérdezte másfél százada a Tragédiában Ádám, az ember. Mikor közel 63 esztendővel ezelőtt, '45 februárjában elkezdtem csinálni azt, amiből később a Bokor lett, akkor még csak katolikus voltam. Ma, 63 esztendő után, még mindig az volnék, mert se ki nem léptem egyházunkból, se ki nem tették onnan a szűrőmet. Nem, bár életem során bőven feszegettem a pofonos ládát, s most sem tudok másképpen tenni. Jézus szűrét bizony kitétték a maga egyházából. Ő is védekezett ellene, ahogyan magam is igyekeztem. Mondta Jézus, hogy *nem jött ő felbontani a Törvényt és a prófétákat, hanem csak teljessé tenni.* Ezzel teljesítette: *Ne álljatok ellen a gonosznak!* Meg ezzel: *Szeressétek ellenségeiteket!* De hiába mondta. Saját vallásának főpapja úgy ítélte, hogy Jézus istenkáromló, és szólt Pilátusnak annak érdekében, hogy Jézust keresztre feszítse. Pilátus kicsit vonakodott. De Kaifás a sarkára állt: *Ha Jézust elbocsátod, nem vagy a császár barátja! Ezután már tudta Pilátus, hogy mi a dolga, és keresztre feszítette Jézust. Mert szövetségben voltak egymással ezek az urak.*

Ez lenne az eleje egy egészen máig tartó szövetségstörténetnek, mely a Bokor történetével fejeződnék be. Meg is írtam már mostani prédikációm második és harmadik változatában, de amit most meg nem hallotok. Nem, mert van egy mókás német adoma: Worüber darf man nicht predigen? S a válasz rá: Über eine halbe Stunde! Magyarul: fél órán túl nem szabad prédikálni. Irigylem Pázmány Pétert, mert ő beszélhetett két álló órán keresztül is. A nagyszombati katolikusok rászánták vasárnap dél-

előttjüket bíborosukra. Valamit még is mesélek erről a szövetségről.

A varsói szerződés már elmúlt. Adja Isten, hogy az észak-atlanti szerződés is a sorsára jusson! De van egy szerződés, mely nem ilyen kérészélettű: érvénye, sajnos, évezredekkel ível át. Ez a szerződés a trón és az oltár szövetsége. Nagy múltra tekint vissza. A messihi múltban s a Jézus korabeli Izraelben is működött. Király és főpap közös akarata gyilkolta meg azokat a Jézus előtti prófétákat, akiknek sírjait díszíti majd Jézus korában Izrael eleje meg népe – közösen. De Jézus nem díszíti, ő jajt kiált a prófétagyilkos unokákra. S ez lett a veszte. Király ugyan már csak olyan árnyék-király volt akkor a Római Birodalom kegyéből, Heródes. De a helytartó Pilátusnak valóságos volt a hatalma, s tette is szegény flótás, ami tisztétől tellett, s elbánt Izrael akkori soros prófétájával, Jézussal – Kaifás, a főpap unszolására.

Csak folytatása volt ez a gyilkosság annak, amit az urak mindig is tesznek. Főpapok, írástudók, vének, meg királyok és helytartók. A papi és nem papi fejedelmek. Az a történelemhamisítás, ha az mondatik, hogy *megölheték hitvány zsoldosok.* Csak hitvány zsoldjukért tették őket, szegények, amit tettek. A papi és nem papi fejedelmek pedig a maguk uraságuk, gazdagságuk megtartásáért tették. Tették az eddigi emberi történelem valóságos urának, a Pénznek, a Mammonnak a szolgálatában. Nincsen időnk, hogy felvázoljam ezt a történelmet. De arra van, hogy elmondjam, hogy Jézus után is ugyanaz az a történelem ura, aki Jézusig volt. Ez az úr csinál égő szurokfáklyát Néro korában őseinkből. Ő birkóztatja vértanúinkat az oroszánokkal a cirkusokban.

S a folytatás az, hogy mi magunk, a keresztyéneknek nevezettek, égetjük hamuvá a másképpen gondolkodókat közel másfélezer esztendőn keresztül, amíg csak az istentelennek mondott felvilágosodás ki nem veri a főpapok kezéből a gyufát. Utána már csak kiközösítünk, mint száz éve Loisy abbét. Csak elhallgattatunk, mint napjainkban Jon Sobrinót. Mindenkinek, aki érvényt akar szerezni a jézusi szónak, mely így hangzik: *Boldogok a szegények és Jaj a gazdagoknak* (Lk 6). E borzalmas Jézus előtti és Jézus utáni történettel mögöttünk mit tehetünk? Reménykedhetünk. Abban, hogy jelenti magát Jézus nemcsak Nagykarácsony napján, hanem hangozó Húsvét napján is. Mert lehetséges, hogy van nemcsak Jézusnak, de az emberiségnek is, van még egy harmadik napja.

Reménykedhetünk egy Istenek és Jézusnak tetsző és még sohasem volt, de fel nem adhatjuk történelemben is, melyet megénekelte váradi kötetében egy húszesztendő fiatal, egy magyar kálvinista: *Nem volna más vallás, Nem volna csak ennyi: Imádni az Istent, és egymást szeretni.* Reménykedhetünk az emberiség feledhetetlen emberi és isteni álmában. Azért reménykedhetünk, mert tudják az ateisták is, hogy szabadság, egyenlőség, testvériség nélkül a földgolyót csak felrobbanthatjuk. S reménykedem a Bokorban, mely megtanulta, hogy a keresztény viselkedésről jézusi viselkedésre kell váltanunk, ha leeretnekeznek bennünket, akkor is. Mert semmi, de semmi közük nincs Jézushoz a gazdag és fegyverforgató keresztényeknek. Még ha napi áldozók és misézők, akkor sincs.

Lassan be kell fejeznem, de nem fejezhetem be anélkül, hogy ne dicsekedjem. Életem legnagyobb dicséretét 1952-ben kaptam a Fő utcán. Ott székelt az ávó. Oda vittek engem is megbilincselve. Ott mondhattam el két hónapon keresztül napi tízórási ki-

hallgatás során a bűneimet, aminek alapján az államügyész majd kötél általi halált kér fejemre a Jónás-tanácsától. Azzal akarok dicsekedni, amit az engem kihallgató őrnagy, Jámbor Árpád mondott nekem. De még előbb elmondom, hogy Jézus is dicsekedett, és különbül mint én. Különbül, mert Ő maga állította ki magáról a legnagyobb elismerést. Ezt: *En mindig azt teszem, ami Atyámnak kedves* (Jn 8, 29). Amit az őrnagy mondott nekem, azt én most áthárítanám mindazokra, akik az elmúlt félszázadban velem együtt csinálták a Bokrot. Ezt mondta: *Bulányi mester, mit akar itt ezzel a Jézus-szereppel? Mi nem várhatjuk meg, amíg maga megjelkigyakorlatoztatja nekünk a kapitalistákat.*

Jámbor Árpád esztergályos volt. Szavajárása pedig: *Hülye, mint egy gimnazista.* Árpád nem volt hülye. Harcot vívott a '45 előtti urakkal szövetségben levő egyház ellen. Tönkre akarta tenni az egyházat, amely rendre kiszolgálja az urakat. Nem értette, hogy hogyan dolgozhatok én az egyházért. Tökéletesen tisztában volt azal, hogy Jézus a szegények oldalán

állt. Mit akarok én az egyház oldalán Jézust képviselve? Tudta, hogy a lelkigyakorlataimon arról a Jézusról beszéltek, aki azt tanítja, hogy minden embernek csak egy dénár jár. Tudta, hogy Jézus is az osztály nélküli társadalmat akarja, melyben nincsenek urak, hanem mindenki testvér. De Árpád nem várhatta meg a kapitalisták megtérését, rövid úton akarta megsemmisíteni őket az osztályharc, a Párt segítségével.

Szegény, szegény Árpád! Nem tudhattad, hogy '89-re a kapitalisták semmisítenek meg titeket, ti pedig beálltok a kapitalisták cselédjeinek – jó pénzért. De a Bokor változatlanul tudja, hogy a kapitalistáknak kell lelkigyakorlatot tartania. Mert csak ha megtérünk Jézus egy dénárjára, csak akkor jöhet el az Isten Ország. Kedves harmadik és negyedik nemzedék, 1970 és 2000 után született fiataljaink, vegyétek át a váltóbotot tőlünk, az 1910 és '40 után támadt első és második nemzedéktől. A jelszó legyen az, amit Petőfi adott, amikor elolvasta a *Toldit*, s üzenté Aranyknak: *Amit én nem egészen dicstelenül kezdék, folytasd te, barátom teljes dicsőséggel!* Amen.

Laudáció Gyurka bácsi vasmiséjére

„Háború előtt a király kitekint az ablakon, amitől a nép lelkesedése tetőpontjára hág. Aztán: Hajrá! Megkezdődik a tulajdonképpeni háború, amit az emberek csatának hívnak. A csata előtt az emberek imádkoznak, majd lőnek és gyilkolnak. Az ütközet végén a király körbelovagol, és megszámlálja, hány halott van. Általános a vélemény: Végtelenül szomorú, hogy ilyesmi történik. Az életben maradtok azzal vigasztalják magukat, hogy a hősi halál mégiscsak a legszebb halál. A harc után vallásos énekeket énekelnek. Az elesetteket tömegsírokba temetik, s ott addig nyugosznak, míg a régészprofesszorok ki nem ásátják őket. Az egyenruhákat múzeumokba szállítják, de a sírokból legtöbbször csak a gombok kerülnek elő. Azt a helyet pedig, ahol az embereket legyilkolták, a dicsőség mezejének nevezik.”

Tiszta és egyértelmű írás. Egy iskolás gyermek, Ludwig Thoma írta e sorokat a háborúról szóló iskolai fogalmazásában. Idézett szerzőnk tehát nem a legismertebb, még csak nem is a legfontosabb személy *azon sokak* közül, akik felismerték, leírták az értelmetlen pusztításról, háborúkról, hatalomról, a hatalom természetéről szóló jelentős felismeréseiket.

A legigazabb gondolatok általában nagyon szűk olvasói körben, korlátozottan érvényesülnek. Számos esetben nappali szobák süppedő, kényelmes foteljeiben folytatott értelmiségi beszélgetések során említik csak meg egy adott *szerszót* és művét, talán csak a jólérsétség vagy az olvasottság finom jelzésekként. A beszélgetők egyetértően vagy elhatárolódóan viszonyulnak, és képzettségük okán jól meg tudják érvelni álláspontjaikat. A beszélgetés után jó érzés tölti el a társaság tagjait, hasznosnak és értékesnek gondolják az eltöltött időt: szellemi pezsgésre, tisztánlátásra vonatkozó igényük kielégült. Mindennapi életükre azonban mindez nincs hatással: az továbbra is a szépen kialakított mederben, *változás nélkül* folyik tovább. Hivatásuknak élnek: orvosokként, tanárokként, ügyvédeként, tisztviselőkként.

Történelmi léptékekkel mérve is *kevesen* vannak, akik az elmélet és a gyakorlat között tátongó szakadékot – nemcsak az óhajító mondatok szintjén – *össze tudják, és össze merik kapcsolni, a tátongó, mélységes szakadékot pedig feltöltik néhány egyszerű és egyértelmű mondattal.* Ezek a mondatok a szentírás-analízis egyszerű tömondatai, amelyek a német- és magyartanár szakmai eszköztárának – teológiában szokatlan – újszerű és magas szintű felhasználásával jönnek létre.

A szintézist KIO (Keressétek az Isten Országát!) néven ismerjük. A KIO alapvetését jelentős dolgozatok követik Gyurka bácsi tollából, *az egyházrendről, az engedelmességről, a lelkipásztori marketingről...*, s most nagyot ugorva időben és tematikában: *az Őszövetségéről.*

Minden elméleti alapvetésnek azonban egyetlen célja van: életté váltani a jézusi gondolatot, a jézusi eszményeket: az adást, a szolgálatot, a szelidséget, és következményként vállalni a szegénységet, kicsiséget, s az evangélium továbbadását kísérő üldözöttséget is.

Isten különös kegyelme és a *személyes képesség, ismeret, tudás,* Isten akaratának meg nem szűnő keresése, *a megtalált igazságokra igent mondás,* valamint az élet teljes odahelyezése – mindez együtt hozza létre azt az *ember-feletti* teljesítményt, amelyet *egy-hangúság, egy-ügység* jellemez.

Gyurka bácsi meghatározó személyiségjegyei példaként állnak előttünk; az új, logikus megközelítéseket folyamatosan kutató elme szolgálja és ellenőrzés alatt tartja azt az akaratot, következetességet, szigorú időbeosztást, elkötelezettséget, az Istenhez, a közösséghez, az elvekhez való hűséget, amely nélkül elképzelhetetlen lenne egy ilyen mérvű, Isten felé törekvő termékeny élet. Maximalizmusát toleranciája teszi elviselhetővé a vezetettek számára.

Az egy-ügy „gyökérből” hatalmas, sok irányban meghatározó és maradandót alkotó, gazdag „bokor”-életmű bontakozik ki az évtizedek során. A gazdag életmű egy-egy konkrét

tan megnevezhető állomásán, rövidebb-hosszabb szakaszán jól érzékelhető módon nyilvánul meg a földi hatalmasságok (világiak és egyháziak) félelme és figyelme a ma ünnevelt Gyurka bácsi tevékenységével kapcsolatban, mindazoké, akik a szakadékok meglétében, fenntartásában, sőt elmélyítésében érdekeltek.

A „beszédetek legyen: igen-igen, nem-nem” csupaszigazsága sokakat zavar. A Jézus ajkáról elhangzott szavak elemzése, a szavak jelentéstartalmának pontos feltárása és komolyan vétele ugyanakkor számára és övéi számára tisztánlátást hozott, és új felismerésekre vezetett.

Ezt a tisztánlátást az Ünnevelt – az érdeklődő keveseknek, a korai időkben – kellő vehemenciával, erős szellemi ráhatások közepette adta át. „Mi volt Jézus legjellemzőbb tulajdonsága?” – kérdezte 1969 decemberében a csepeli kistemplomban néhány fiataltól Gyurka bácsi. A választ kinek-kinek kellett ráírni. A jó katolikus neveltetés jó katolikus válszokat eredményezett: szeretet, önfeláldozás, megváltotta az emberiséget, lemosta a bűneinket, ezek közül is leginkább az áteredőt stb. Valaki a táblán gyűjtötte és jegyezte a válaszokat. Szinte utolsónak került kézbe egy cetli: „Fizikai erőszakot nem alkalmazott.” Körülnéztünk, ki lehetett, aki ezt a körmönfont marhaságot képes volt leírni? Gyurka bácsi magára mutatott... A tétel megbotránkozást keltett, az elutasítás, ha ez számtanilag lehetséges lett volna, meghaladta volna a 100%-ot.

Az intenzív tudat-átalakítási folyamat nem nélkülözte az ironikus megnyilatkozásokat sem. Gyurka bácsi a következő kérdést tette fel egy alkalommal: „Mit gondol, Gabika, mitől is váltott meg minket Jézus?... Azt képviseli, hogy a Jóisten megbántotta az első ember...? Mivel végtelen a sértés, végtelennek kell lennie az elégtételnek is...? Ezt tanítja Szent Anzelm. Ember tehát nem engesztelheti ki Istent. Ekkor Ő leküldi a Fiát, akit mi, emberek megölünk. Erre a Jóisten kiengesztelődik?!”

Húszéves voltam, amikor egy hosszabb beszélgetésünk végén megállapítottam: „Ha ezt az utat járjuk, akkor elme-gyógyintézetbe, börtönbe zárnak, ép elmével nem kerülünk ki onnan...” Gyurka bácsi erre csak széttárta a kezét: „Mégis, mi mást jelentene: 'Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak...'?”

Az elvi felismeréseket a mindennapi élet gyakorlatával összhangba hozni nem könnyű feladat.

A tudat-átalakítás a *metanoiáival* kezdődik – mondta nekünk Gyurka bácsi. Arra *használod az életedet, amire az idődet*, ezért az első lépés az idő könyvelése: napi elszámolás, mire mennyi időt szánsz. Három szempontból kell nézned az életedet: Mire fordítod az idődet, mire költöd a pénzedet, és hogyan éled meg a szeretetet mások iránt?

Tabuk döntőgésére kevés embernek van kellő elszántsága, ereje és energiája még akkor is, ha megfelelő szellemi munícióval rendelkezik. A trón és az oltár szövetségének kérdésköre, a nagykonstantini fordulat, a több csücsérték létezésének tagadása is ezen tabuk körébe tartozott.

Gyurka bácsi *tiszta viszonyokat teremtett ezekben a kérdésekben*. Egy csücsérték van: a szeretet. A kereszténynek az emberiség egybeszeretése, közösségbe gyűjtése a valódi hivatása, amelyre a kereszttségben – ami nem szabad, hogy csak „bubaöntés” legyen – kapott felhatalmazást, vállalt kötelezettséget. Nem a papi szakma kizárólagos sajátja, hiszen Jézus úgy fogalmazott, hogy a halászok is és a kofák is megérthessék. A jézusi mintát követve magánlakások erre alkalmas szobáiban az asztal körül ideális esetben 12 ember ül, az elnöki teendőket minden alkalommal más és más tölti be. Pontosság, tanulás, a körben hozzászólás fegyelme és iskolás rend biztosí-

totta a tanulóvá és tanítóvá válás, az evangélium továbbadásának és a jézusi küldetés-parancs teljesítésének feltételrendszerét.

A hivatástól eltérő tevékenység a foglalkozás. A foglalkozás tehát nem lehet hivatás, hanem a pénzkereset szükséges formája, amely időbeli és gondolati szinten sohasem emelkedhet a hivatás magaslatára. „A keresztény embernek sok a fizetése!” Meg tudná élni akkor is, ha kevesebb lenne? Ha nem kaptál volna fizetésemelést? Gyurka bácsi ezekkel a mondatokkal tudatosította bennünk azt is, hogy a fizetésnek elégnek kell lennie a saját szoros szükségleteink mellett a rászorulókat megetetésére is. No, de ki a rászoruló? Az éhezők kétségkívül azok. E gondolat gyakorlati megvalósulása a Gyurka bácsi kezdeményezésére létrejött, mintegy negyven éve működő „éhező-kassza”.

Egy fizetésből is el kell tudni tartani a családot! Éspedig a fél tucat gyereket számláló családot is, nem pedig az egyiket vagy a kettőt. „A magyarság határon innen és túl azért fogy, mert nem szülnék az asszonyok gyerekeket...” – mondta azokra a felvetésekre, amelyek a kisebbségi sorsra vezették volna vissza az erdélyi magyarság fogyását. Egyszerű, sallangmentes megállapítás, egy azok közül, amelyek jellemzők rá.

Gyurka bácsi életműve döntő változást hozott a korábbi keresztény felfogásba, kialakult életstratégiákba, lelki, szellemi és gyakorlati területen egyaránt. De nemcsak ott. Azt gondolom, korunk társadalmára a legjelentősebb hatást a jézusi erőszakmentesség képviselője, a börtönt válláló katonai szolgálatmegtagadás gyakorolta. Gyurka bácsi szerepe ebben felmérhetetlen: lehántotta a mítoszt a hazaszeretet, a haza megvédése, az igazságos háború, a haladás, az egyéni felelősség, a személyes lelkiismeret egy másik ember – például a parancsnok – zsebében tartásáról. Megfogalmazta azt, amit gyerekként még érzünk, iskolásként dolgozatba írunk, valahogy így: „A katonaság nem arra van kitalálva, nem az a célja, hogy elkényeztetett fiúcskák megegyék a spenótot (copyright: Lékai bíboros), hanem gyilkolásra képez ki.”

A különböző szakirányú társadalomtudósok nyilvánvalóan a történelem perspektívájába helyezve értékelni, méltatni fogják Gyurka bácsi teológiai munkásságát csakúgy, mint a Bokor alapítójaként kifejtett tevékenységét. Már most is történettudósok érdeklődésére tart számot *mindaz* a nemzetbiztonsági szakszolgálatok által szorgos hangyamunkával gyűjtött anyag, amelynek egy része a Történeti Levéltár meghatározott részlegében, más része már ma is a Magyar Országos Levéltár gyűjteményében van. Az egyháztörténészek, kutatók munkájához az általa alapított folyóirat, a Koinónia írásai mellett Gyurka bácsi gépiratban és nyomtatásban megjelent művei, cikkei, fordításai bőséges forrásul szolgálnak.

Szerencsésnek mondhatjuk magunkat mi, a Bokor Bázisközösség tagjai és szimpatizánsai, hogy beszédeit, lelkigyakorlatait, prédikációit hallhattuk, hallhatjuk, olvashatjuk, közösségeibe járhatunk. Mi, akik most itt jelen vagyunk, azok nevében is, akik a távolból lélekben együtt ünnepelnek a Bokor Bázisközösség alapítójával, Ünnevelt Testvérünk számára – összhangban a számára fontos értékrenddel – szellemi ajándékot készítettünk e jeles napra, és ezt szeretnénk átnyújtani Nekik.

Kedves Gyurka bácsi! A testvéri közösség egészének, az itt jelen lévő négy generáció, és jelen lenni nem tudó testvéreink nevében hálás szívvel köszönjük Istennek, hogy a Bokor Közösségben együtt élhettük át ezeket az évtizedeket Veled, aki Jézus példáját és szavait valószínűvé tetted számunkra, és sokak számára.

Isten áldása legyen Rajtad – és valamennyiünkön!

Vincze Gabi

Uram, Istenem!

*Megköszönjük 65 év gondját,
Hogy neki mindig fontos volt az Ország.
Köszönjük a mosolyt és a könnyet,
Azt, hogy Véled a kereszt is könnyebb.
S kit Teérted bántott, aki bántott,
Te megóvtad szívében a lángot,
Mely tükrözte tiszta égi fényed:
Köszönjük az áldott közösséget,
S hogy Te küldted szeretetben élni.
Útja végén segítsd hazatérni!*

Gyombolai Márton